

IV

(Tájékoztatások)

AZ EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEITŐL ÉS SZERVEITŐL SZÁRMAZÓ
TÁJÉKOZTATÁSOK

BÍRÓSÁG

A Lisszaboni Szerződés hatálybalépése következtében a következő szöveg lép a 2005. június 11 én közzétett (HL C 143.) tájékoztató, és az ahhoz fűzött, 2008. március 8 án közzétett (HL C 64.) kiegészítés helyébe.

TÁJÉKOZTATÓ

A nemzeti bíróságok által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásról

(2009/C 297/01)

I. Általános rendelkezések

1. Az előzetes döntéshozatali eljárási rendszer az Európai Unió jogának alapvető intézménye, amelynek célja olyan eszköz nyújtása a nemzeti bíróságok számára, amely biztosítja e jog egységes értelmezését és alkalmazását valamennyi tagállamban.
2. Az Európai Unió Bírósága hatáskörrel rendelkezik az Európai Unió jogának értelmezésére és az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényességére vonatkozó előzetes döntés meghozatalára. Ezt az általános hatáskört az Európai Unióról szóló szerződés (EUHL 2008. C 115., 13. o., a továbbiakban: EUSZ) 19. cikke (3) bekezdésének b) pontja, és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUHL 2008. C 115., 47. o.; a továbbiakban: EUMSZ) 267. cikke ruházzák a Bíróságra.
3. Az EUMSZ 256. cikk (3) bekezdése értelmében a Törvényszék az alapokmányban meghatározott egyes ügycsoportokban hatáskörrel rendelkezik a 267. cikk szerinti előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések eldöntésére. Mivel az alapokmány nem módosult e tekintetben, továbbra is egyedül a Bíróság rendelkezik hatáskörrel előzetes döntés meghozatalára.
4. Bár az EUMSZ 256. cikk általános hatáskört biztosít a Bíróság számára, különböző rendelkezések kivételeket írnak elő, vagy korlátozzák e hatáskört. Különösen az EUMSZ 275. és EUMSZ 276. cikkről, valamint a Lisszaboni Szerződés átmeneti rendelkezéseiről szóló (36.) jegyzőkönyv (EUHL 2008. C 115., 322. o.) 10. cikkéről van szó.
5. Mivel az előzetes döntéshozatali eljárás a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti együttműködésen alapul, hatékonyságának biztosítása érdekében célszerűnek tűnik az alábbi tájékoztató anyagnak a nemzeti bíróságok részére történő rendelkezésre bocsátása.
6. E kötelező erővel nem rendelkező gyakorlati tájékoztató célja iránymutatást adni a nemzeti bíróságoknak az előzetes döntéshozatali eljárás célszerűsége tekintetében, és adott esetben segítséget nyújtani a Bíróság elé terjesztendő kérdések megfogalmazásához és benyújtásához.

A Bíróság szerepe az előzetes döntéshozatali eljárásban

7. Az előzetes döntéshozatali eljárásban a Bíróság feladata az uniós jog értelmezése vagy az érvényességéről való döntés, azonban nem feladata e jognak az alapeljárás alapját képező tényállásra történő alkalmazása, mert erre a nemzeti bíróságnak van hatásköre. Nem tartozik a Bíróság hatáskörébe az alap-eljárásban felmerült ténykérdések elbírálása, és nem határozhat a nemzeti jogszabályok értelmezése, illetve alkalmazása vonatkozásában jelentkező véleménykülönbség tárgyában sem.

8. A Bíróság az uniós jog értelmezéséről vagy érvényességéről dönt, célja a jogvita megoldása szempontjából hasznos választ adni; a kérdést előterjesztő bíróság feladata levonni a válaszból a következtetéseket, adott esetben eltekintve a szóban forgó nemzeti szabály alkalmazásától.

A Bírósághoz kérdést előterjesztő határozat

A kérdés előterjesztője

9. Az EUMSZ 267. cikk értelmében minden olyan tagállami bíróság, amely bírósági határozattal záruló eljárásban hoz döntést, főszabály szerint terjeszthet kérdést előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé ⁽¹⁾. A bíróság fogalmát – az uniós jog önálló fogalmaként – a Bíróság értelmezi.

10. Kizárólag a nemzeti bíróságra tartozik, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság elé terjesztéséről határozzon, függetlenül attól, hogy az alapeljárásban résztvevő felek azt kérték e.

Az értelmezésre vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem

11. Valamennyi érintett bíróság **hatáskörrel** rendelkezik az uniós jog bármely szabályának értelmezésére vonatkozó kérdést terjeszteni a Bíróság elé, amennyiben úgy ítéli meg, hogy ez az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez szükséges.

12. Ugyanakkor az a bíróság, amelynek határozatai ellen a belső jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, **főszabály szerint köteles** értelmezési kérdésével a Bírósághoz fordulni, kivéve, amennyiben az adott kérdésben már van kialakult ítélkezési gyakorlat (és az esetleges új tényállás nem támaszt valós kétséget ezen ítélkezési gyakorlat alkalmazásának lehetőségére vonatkozóan), vagy ha a szóban forgó jogszabály helyes értelmezése egyértelmű.

13. Így egy olyan bíróság, amelynek határozatai ellen van jogorvoslati lehetőség, maga is dönthet az uniós jog helyes értelmezéséről és az általa megállapított tényállásra történő alkalmazásáról, különösen ha úgy ítéli meg, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján az számára kellően egyértelmű. Ugyanakkor az előzetes döntéshozatalra utalás különösen hasznosnak bizonyulhat az eljárás megfelelő szakaszában akkor, ha az uniós jog összes tagállamban való egységes alkalmazása szempontjából közérdekű, új értelmezési kérdéssről van szó, vagy ha a meglévő ítélkezési gyakorlat nem tűnik alkalmazhatónak egy merőben új tényállásra.

14. A nemzeti bíróság feladata annak ismertetése, hogy a kért értelmezésre mennyiben van szüksége az ítélete meghozatalához.

⁽¹⁾ A 36. jegyzőkönyv 10. cikkének (1)–(3) bekezdése értelmében az EUSZ VI. címe alapján a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén a Lisszaboni Szerződés (HL 2007. C 306., 1. o.) hatálybalépése előtt elfogadott, és azóta nem módosított jogi aktusok tekintetében a Bíróságra ruházott hatáskörök a Lisszaboni Szerződés hatálybalépésétől (2009. december 1 je) számított legfeljebb ötéves időszak alatt változatlanok maradnak. Ezen időszak alatt az ilyen aktusok esetében ezért kizárólag azon tagállamok bíróságai terjeszthetnek kérdést előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé, amelyek elfogadták a Bíróság hatáskörét; minden állam maga határozza meg, hogy a Bírósághoz fordulás lehetősége valamennyi bírósága vagy csak a végső fokon eljáró bíróságai számára áll nyitva.

Az érvényesség megítélésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem

15. A nemzeti bíróságok az előttük felhozott érvénytelenségi kifogást elutasíthatják, de kizárólag a Bíróság nyilváníthat az Unió intézményei, szervei, vagy hivatalai által elfogadott jogi aktust érvénytelenné.

16. Valamennyi nemzeti bíróság **köteles** tehát kérdést terjeszteni a Bíróság elé, ha kétségei merülnek fel az ilyen jogi aktus érvényességére vonatkozóan, megjelölve azokat az okokat, amelyek miatt úgy ítéli meg, hogy az említett jogi aktus érvénytelen lehet.

17. Mindazonáltal, amennyiben komoly aggály merül fel az Unió intézményei, szervei, vagy hivatalai olyan jogi aktusának érvényessége tekintetében, amelyen egy belső jogi aktus alapul, a nemzeti bíróság kivételesen és ideiglenesen felfüggesztheti ez utóbbi alkalmazását, illetve egyéb erre vonatkozó ideiglenes intézkedést hozhat. Ebben az esetben köteles érvényességre vonatkozó kérdést terjeszteni a Bíróság elé, megjelölve azokat az okokat, amelyek miatt az említett jogi aktust érvénytelennek tartja.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés előterjesztésének időpontja

18. Amennyiben a nemzeti bíróság úgy ítéli meg, hogy határozatának meghozatalához egy vagy több értelmezési, illetve érvényességi kérdés vonatkozásában szükséges dönteni, kérdést terjeszthet előzetes döntéshozatalra a Bíróság elé; ugyanis ő van leginkább abban a helyzetben, hogy megítélje, az eljárás mely szakaszában célszerű egy ilyen kérdés előterjesztése.

19. Ugyanakkor kívánatos, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés előterjesztésére az eljárás olyan szakaszában kerüljön sor, amikor a kérdést előterjesztő bíróság képes a probléma ténybeli és jogi hátterének meghatározására, annak érdekében, hogy a Bíróság rendelkezzen valamennyi olyan adattal, amely adott esetben annak ellenőrzéséhez szükséges, hogy az uniós jog alkalmazandó-e az alap-eljárásban. A hatékony igazságszolgáltatás érdekében is kívánatos lehet, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés előterjesztésére csak kontradiktórius vitát követően kerüljön sor.

Az előzetes döntéshozatalra utalás formája

20. Az a határozat, amellyel a nemzeti bíróság előzetes döntéshozatalra terjeszti elő a kérdést, az ügyre alkalmazandó nemzeti eljárási szabály által lehetővé tett bármely határozati formát öltheti. Ugyanakkor nem szabad elfelejteni, hogy ez az irat képezi a Bíróság előtti eljárás alapját, valamint hogy a Bíróságnak rendelkeznie kell minden olyan adattal, amely lehetővé teszi számára a nemzeti bíróságnak történő hasznos válasz adását. Emellett, kizárólag a lefordított előzetes döntéshozatal iránti kérelmet küldik meg azon érdekelteknek, akik észrevételt tehetnek a Bíróságnál, nevezetesen a tagállamoknak és az intézményeknek.

21. A kérelem lefordításának szükségessége annak egyszerű, világos és pontos, a felesleges adatoktól mentes megfogalmazását igényli.

22. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem hátterének megfelelő ismertetéséhez általában körülbelül tíz oldalnál többre nincs szükség. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak lényegre törőnek, ugyanakkor kellően teljesnek kell lennie, valamint tartalmaznia kell valamennyi releváns adatot annak lehetővé tétele érdekében, hogy a Bíróság, valamint az észrevételek előterjesztésére jogosult érdekeltek megérthessék az alapeljárás ténybeli és jogi hátterét. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak:

röviden ismertetnie kell a jogvita tárgyát, valamint a megállapított releváns tényeket, vagy legalább az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés alapját képező tényállást;

be kell mutatnia az esetlegesen alkalmazandó nemzeti rendelkezések tartalmát, és adott esetben meg kell jelölnie a vonatkozó nemzeti ítélkezési gyakorlatot, feltüntetve minden esetben annak pontos hivatkozását (például hivatalos lap vagy egy adott határozatok téma oldalszámát; esetlegesen internetes honlapra történő hivatkozást);

a lehető legpontosabban meg kell jelölnie az adott ügyben releváns uniós jogi rendelkezéseket;

ismertetnie kell azokat az okokat, amelyek miatt a kérdést előterjesztő bíróságban kérdés merült fel egyes uniós jogi rendelkezések értelmezésére vagy érvényességére vonatkozóan, valamint azt a kapcsolatot, amelyet felállít e rendelkezések és az alapeljárásban alkalmazandó nemzeti jog között;

adott esetben össze kell foglalnia az alapeljárásban résztvevő felek releváns érvelésének lényegét.

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat egyes pontjainak vagy bekezdéseinek olvasása, és a rájuk történő hivatkozás megkönnyítése érdekében célszerű azokat számozással ellátni.

23. Végezetül, a kérdést előterjesztő bíróság röviden jelezheti az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasza vonatkozó álláspontját, ha úgy ítéli meg, hogy azt ki tudja alakítani.

24. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésnek vagy kérdéseknek az előzetes döntéshozatalra utaló határozat elkülönülő és világosan meghatározható részében kell szerepelnie vagy szerepelniük, általában annak elején vagy végén. A kérdéseknek a kérelem indokolásának ismertetésére történő hivatkozás nélkül is érthetőnek kell lenniük, amely indoklás ugyanakkor a megfelelő értelmezéshez szükséges hátteret biztosítja.

Az előzetes döntéshozatalra utalás hatásai a nemzeti eljárásra

25. A Bírósághoz előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés általában a nemzeti eljárás – a Bíróság döntéshozataláig történő – felfüggesztését eredményezi.

26. Ugyanakkor a nemzeti bíróság továbbra is hatáskörrel rendelkezik biztosítási intézkedések meghozatalára, különösen az érvényesség megítélésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem esetében (lásd a fenti 17. pontot).

A költségek és a költségmentesség

27. A Bíróság előtti előzetes döntéshozatali eljárás ingyenes, és a Bíróság nem határoz az alapügy feleinek költségei vonatkozásában; a nemzeti bíróság feladata erről határozni.

28. Ha a fél rászorultsága vagy ha a nemzeti szabályok lehetővé teszik, a kérdést előterjesztő bíróság költségmentességet engedélyezhet e félnek különösen a Bíróság előtt felmerülő képviselői költségek fedezésére. Utóbbi is engedélyezhet ilyen költségmentességet abban az esetben, ha az érintett fél nem részesül költségmentességben már nemzeti szinten, vagy abban az esetben, ha e költségmentesség nem, vagy csak részben fedezi a Bíróság előtt felmerült költségeket.

A nemzeti bíróság és a Bíróság közötti iratváltások

29. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatot és a releváns dokumentumokat (nevezetesen adott esetben az ügy iratait, esetlegesen másolati példányban) a nemzeti bíróság ajánlott küldeményként, közvetlenül küldi meg a Bíróságnak (postacím: Greffe de la Cour de justice, L-2925 Luxembourg, tel. +352 4303-1).

30. A határozat kihirdetéséig a Bíróság Hivatala a nemzeti bírósággal kapcsolatban marad, s megküldi számára az eljárási iratok másolati példányait.

31. A Bíróság határozatát szintén megküldi a nemzeti bíróságnak. Kívánatos, hogy a nemzeti bíróság tájékoztassa a Bíróságot határozatának az alapügyben való alkalmazásáról, illetve – adott esetben – megküldje az ügyet befejező döntését.

II. A sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás (PPU)

32. A tájékoztató ezen része gyakorlati útmutatást ad a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó előzetes döntéshozatalra utalásra alkalmazandó sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás tekintetében. Ezt az eljárást az Európai Unió Bíróságának alapokmányáról szóló (3.) jegyzőkönyv (EUHL 2008. C 115., 210. o.) 23a. cikke és a Bíróság eljárási szabályzatának 104b. cikke szabályozza. Az ezen eljárás alkalmazása iránti kérelem lehetősége kiegészíti a gyorsított eljárás alkalmazása iránti kérelem előterjesztésének az említett jegyzőkönyv 23a. cikkében és az eljárási szabályzat 104a. cikkében előírt feltételek mellett fennálló lehetőségét.

A sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazásának feltételei

33. A sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás csak az EUMSZ harmadik részének a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó V. címe által érintett kérdésekben alkalmazható.

34. A Bíróság határoz ezen eljárás lefolytatásáról. Főszabály szerint ilyen határozatot csak a kérdést előterjesztő bíróság indokolással ellátott kérelmére lehet hozni. A Bíróság – ha valószínűsíthető, hogy ezt az eljárást kell alkalmazni – kivételesen hivatalból is határozhat úgy, hogy az előzetes döntéshozatalra utalást sürgősségi eljárásban bírálja el.

35. A sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás egyszerűsíti a Bíróság előtti eljárás egyes szakaszait, de alkalmazása jelentős korlátokat támaszt a Bíróság, a felek és az eljárásban résztvevő egyéb érdekelték, különösen a tagállamok számára.

36. A sürgősségi eljárást tehát csak olyan körülmények esetén lehet kérni, amikor feltétlenül szükséges, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatalra utalás tárgyában a legrövidebb határidőn belül döntsön. Mivel ezen esetek teljes körű felsorolására – a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó uniós szabályok változó jellegére és változatosságára tekintettel – nincs mód, példálózó jelleggel a nemzeti bíróság az alábbi esetekben fontolhatja meg sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás iránti kérelem benyújtását: az EUMSZ 267. cikk negyedik bekezdésében említett, fogva tartott vagy szabadságától megfosztott személy esetében, ha e személy jogi helyzetének megítéléséhez meghatározó jelentőségű a feltett kérdésre adandó válasz, továbbá ha a szülői felügyeletre vagy gyermekelhelyezésre vonatkozó jogvita során az uniós jog alapján eljáró bíróság hatásköre az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó választól függ.

A sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatása iránti kérelem

37. Annak lehetővé tétele érdekében, hogy a Bíróság rövid időn belül határozhasson a sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatásának szükségességéről, a kérelemnek ismertetnie kell a sürgősség fennállását alátámasztó jogi és ténybeli körülményeket, és különösen annak kockázatát, ha az utalást a rendes előzetes döntéshozatali eljárásban bírálják el.

38. A kérdést előterjesztő bíróság lehetőség szerint lényegre törően megjelöli a feltett kérdés(ek)re adandó válasza vonatkozó álláspontját. Ez megkönnyíti a felek és az eljárásban résztvevő egyéb érdekelték álláspontjának kialakítását, valamint a Bíróság határozathozatalát, és ezáltal hozzájárul az eljárás gyorsabb lefolytatásához.

39. A sürgősségi előzetes döntéshozatal iránti kérelmet oly módon kell benyújtani, hogy a Bíróság Hivatala haladéktalanul megállapíthassa, hogy az ügyet különös elbírálásban kell részesíteni. Ennek érdekében a sürgősségi előzetes döntéshozatal iránti kérelmet magától az előzetes döntéshozatalra utaló határozattól elkülönülően, önálló iratban kell benyújtani, vagy ennek hiányában az e kérelmet kifejezetten tartalmazó kísérelvelet kell csatolni.

40. Ami az előzetes döntéshozatalra utaló határozatot illeti, annak lényegre törő jellege annál is inkább fontos a sürgősségi kérelem esetében, mivel hozzájárul az eljárás gyorsabb lefolytatásához.

A Bíróság, a nemzeti bíróság és a felek közötti iratváltások

41. A nemzeti bírósággal és az előtte folyamatban lévő eljárás feleivel való kapcsolattartás érdekében kérjük a sürgősségi előzetes döntéshozatal iránti kérelmet benyújtó nemzeti bíróságokat, hogy jelöljék meg azt az e-mail címet, esetlegesen faxszámot, amelyet a Bíróság e célból használhat, valamint a szóban forgó felek képviselőinek e-mail címét, esetlegesen faxszámát.

42. Az előzetes döntéshozatalra utaló aláírt határozat másolatát a sürgősségi előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel együtt előzetesen e-mailben (ECJ-Registry@curia.europa.eu) vagy faxon (+352 43 37 66) is meg lehet küldeni a Bíróságnak. Az utalás és a kérelem elbírálása már e másolat kézhezvételekor megkezdődhet. Ezen iratok eredeti példányát ugyanakkor a legrövidebb időn belül meg kell küldeni a Bíróság Hivatalának.

(2009/C 297/02)

A Bíróság utolsó kiadványa az Európai Unió Hivatalos Lapjában

HL C 282., 2009.11.21.

Korábbi közzétételek

HL C 267., 2009.11.7.

HL C 256., 2009.10.24.

HL C 244., 2009.10.10.

HL C 233., 2009.9.26.

HL C 220., 2009.9.12.

HL C 205., 2009.8.29.

Ezek a következő helyeken hozzáférhetők:

EUR-Lex: <http://eur-lex.europa.eu>
